

Зеліско І. М., д.е.н., професор
Зазимко Д.С., магістр
Державний університет телекомунікацій

ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті представлено сучасні тренди економічного розвитку України. Виявлено особливості формування організаційно-економічного механізму розвитку телекомунікаційних підприємств. Обґрунтовано основні принципи формування організаційно-економічного механізму розвитку телекомунікаційних підприємств в епоху цифрової економіки.

Ключові слова: телекомунікаційні підприємства, цифрова економіка, організаційно-економічний механізм, інформаційно-комунікаційні технології, науково-технічний прогрес, цифрова економіка, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Розвиток сучасних телекомунікаційних підприємств відбувається в трансформаційних соціально-економічних умовах функціонування національної економіки та під впливом процесів посилення конкуренції. Сьогодення українського ринку послуг зв'язку та інформатизації характеризується значною динамічністю, потребує постійного швидкого реагування та корегування методів управління, прийняття відповідних стратегічних рішень.

Галузь телекомунікацій має стратегічне значення для забезпечення сталого розвитку й стабільного функціонування виробничої і соціальної сфер в Україні. Прогресивний розвиток науки, техніки і технологій, інноваційність та висока наукомісткість сучасного виробництва висувають особливі вимоги до шляхів розвитку телекомунікаційних підприємств. Рівень інноваційної активності вітчизняних телекомунікаційних підприємств визначається сукупністю фінансово-економічних, політичних, інформаційних, управлінсько-організаційних зовнішніх та внутрішніх чинників. Тому важливого значення набуває питання формування організаційно-економічного механізму розвитку телекомунікаційних підприємств за умов цифрової економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основні засади становлення та розвитку цифрової економіки представлені у наукових працях таких зарубіжних дослідників, як Н. Негропonte, Х. Тоффлер, К. Шваб, Т. Шольц. Значну увагу приділено проблематиці становлення та розвитку цифрової економіки в Україні вітчизняними науковцями О. Гудзь, І. Зеліско, С. Коляденко, К. Січкаренко, О. Юрчак та інші. Особливостям функціонування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності підприємств присвячені наукові дослідження О. Галич, Л. Дончак, О. Зборовської, І. Лукінова, А. Мельничук, Т. Мостенської, О. Сватюк, П. Стецюка, С. Тивончук.

Постійні суспільні трансформації змінюють засади формування організаційно-економічного механізму розвитку телекомунікаційних підприємств. Тому актуальними залишаються питання формування організаційно-економічного механізму розвитку телекомунікаційних підприємств в системі функціонування цифрової економіки.

Метою статті є виявлення сучасних векторів та обґрунтування принципів, на яких ґрунтується формування організаційно-економічного механізму розвитку телекомунікаційних підприємств за умов цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу. Масштабне поширення технологій зумовлює зменшення частки традиційної економіки поряд із цифровою економікою. Через відсутність однозначного трактування поняття діджитал-економіки бракує і загальновизнаного індикатора діджитал-суспільства.

Цифрова економіка – це різновид ринку суб'єктів економічної системи на якому один, декілька або всі етапи господарських процесів здійснюються через комп'ютерні мережі; один із проявів економічної свободи, інноваційності та рівня розвитку економіки. Під діджиталізацією розуміють трансформацію, проникнення цифрових технологій щодо оптимізації та автоматизації бізнес-процесів, підвищення продуктивності та покращення комунікаційної взаємодії зі споживачами. Концептуалізація та управління бізнес-процесами стикаються з певними фундаментальними проблемами, а саме зв'язком між безліччю управлінням бізнес-процесами та їх внеском у корпоративну цінність [1].

Економісти нового світу почали виділяти в окрему категорію «цифрову економіку» в 90-х рр. ХХ століття, а на європейському просторі ця категорія отримала значущість у 2010 р. під час розгляду Європейською Комісією «Цифрового порядку денного для Європи» (Digital Single Market Strategy) в рамках стратегії «Європа 2020» [2]. Важливою складовою Цифрового порядку ЄС є створення Єдиного цифрового ринку (Digital Single Market). Україні необхідно будувати економічна політика якої спрямована на створення всіх умов для інтеграції до Європейського Союзу, також повинна враховувати окреслену стратегію Європи.

Першим кроком на шляху розвитку цифрової економіки в Україні стала розробка у 2016 р. концептуальних засад цифровізації, які відображені у спільному проекті «Цифрова адженда України – 2020» [3].

Удосконалення бізнес-процесів є інструментом управління, що націлений на підвищення результативності та формування конкурентних переваг підприємства. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, Big Data, бізнес-аналітики, бізнес-планування, що передбачає автоматизацію бізнес-процесів, віддзеркалюється у зростанні продуктивності праці, економії поточних витрат, оперативній гнучкості бізнесу.

Клаус Шваб виявив наступні переваги діджиталізації:

- безпрецедентне зростання інновацій, в тому числі їх швидкості, об'єму та впливу, що дасть значне покращення для підприємств щодо скорочення витрат, підвищення продуктивності та ефективності виробництва;
- зростання можливостей використання нових технологій уможливує залучення різних суб'єктів економічних відносин (розробників, користувачів, споживачів та клієнтів) й сприяє їх співпраці;
- штучний інтелект стає реальністю – від масової роботизації й до біотехнологій [4].

В цілому, перехід від простого оцифрування (третья промислова революція) до інновацій, заснованих на комбінаціях технологій (четверта промислова революція), змушує компанії переглядати аспекти ведення бізнесу.

Більшість вітчизняних вчених приділяють увагу дослідженням організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності та зосереджують свою увагу на вивчені питань побудови, формування, використання інноваційної діяльності, економічного механізму управління інноваційним процесом, управління інноваційною діяльністю, механізму зростання прибутковості, визначенню проблем щодо їх впровадження на різних підприємствах, але розвиток економічного механізму інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах залишається не достатньо вивченим [5, с. 446-450].

Серед елементів механізму визначено: об'єкти, суб'єкти; державне управління; підприємницькі структури; партнерство; функції (планування, організація, мотивація, контроль); методи (страхування, кредитування, коригування цін, державний контроль, податковий тиск); фактори, що сприяють інноваційному розвитку; напрями використання механізму; законодавча база; інструменти впровадження механізму. Запровадження презентованого механізму сприятиме активізації інноваційної діяльності, виготовленню

інноваційної продукції відповідно до потреб споживача, налагодженню партнерських взаємовідносин підприємства [6].

До складових організаційно-економічного механізму були включені: функції, принципи, методи, елементи та інтереси. Серед елементів економічного механізму інноваційної діяльності визначено: фінансування інноваційного розвитку; управління інноваціями; маркетинг; державна підтримка; пошук інновацій; використання інновацій; розробка інноваційного проекту. Таким чином, використання економічного механізму дозволить адаптувати інноваційну діяльність до мінливих екзогенних чинників, використати інноваційну стратегію, приймати ефективні інноваційні рішення. На жаль, в такому підході не приділено увагу застосуванню інструментів реалізації механізму, прогнозуванню інноваційного розвитку, здійснення державного контролю за інноваційною діяльністю.

Необхідно зазначити, що відмінністю економічного механізму від організаційного є те, що він спрямований на досягнення цілей шляхом регулювання фінансової, виробничої, технологічної, інноваційної, маркетингової діяльності, управління розвитком підприємства та не охоплює планування, організацію, мотивацію, розробку стратегій інноваційної діяльності, визначення форм власності, здійснення заходів щодо покращення забезпеченості підприємства ресурсами, методи і способи прийняття рішень інноваційної діяльності та їх реалізації [7, с. 230-231].

Принципи, на яких ґрунтується формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку телекомунікаційних підприємств поділяють на традиційні та специфічні. Традиційні принципи є необхідними для регулювання розвитку інноваційної діяльності телекомунікаційних підприємств відповідно до державної інноваційної політики, наявної законодавчої бази, нормативного забезпечення видів діяльності на підприємстві, існуючого механізму регулювання діяльності. До традиційних принципів формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку телекомунікаційних підприємств можна віднести: адаптованості, регуляції, правовий, забезпеченості ресурсами, технологічний, розвитку, ризикованості, оптимальності, прибутковості, орієнтації на цільовий ринок, орієнтації на інноваційний результат, комплексності, рівноваги та конфіденційності.

Дотримання специфічних принципів залежить від галузевої специфіки діяльності підприємств, особливостей його функціонування, організації і управління бізнес-процесами, взаємозв'язків між підсистемами механізму, врахуванні дії факторів ринкового середовища. Специфічні принципи включають: інформаційного забезпечення, захисту, стимулювання, гнучкості, розвитку, контролю, кваліфікованості, перспективності інноваційної діяльності, доцільності, достовірності та альтернативності.

Висновки. Досвід багатьох економічно розвинутих країн підтверджує позитивний вплив цифрових технологій на економічне зростання в країні та соціальні, технічні та технологічні аспекти розвитку підприємств. Організаційно-економічний механізм являє собою динамічну, багатогранну та адаптовану систему, яка базується на економічних, фінансових, технічних, технологічних, виробничих, маркетингових, правових інструментах, що визначають вектори інноваційної діяльності, яка має на меті створення інноваційної продукції та послуг і формування конкурентних переваг, які ґрунтуються на впровадженні у виробництво нових інноваційних технологій, що враховують вплив глобального конкурентного середовища.

Цифрова економіка сприяє спрощенню роботи з масивами інформації, оптимізації витрат, формуванню позитивного іміджу підприємства, збільшенню рівня економічної ефективності та прибутковості його діяльності. Формування організаційно-економічного механізму розвитку телекомунікаційних підприємств за умов цифровізації економічних процесів повинно ґрунтуватися на традиційних та специфічних принципах, які враховують сучасні виклики глобального економічного простору та вимоги епохи інформаційних технологій щодо конкурентоспроможності продукції та послуг .

Зазначені принципи організаційно-економічного механізму розвитку телекомунікаційних підприємств є основними засадами функціонування організаційно-економічного механізму, який є складовою господарського механізму.

Список використаної літератури

1. Подольчак Н. Ю., Білик О. І., Левицька Я. В. Сучасний стан цифровізації в Україні. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=7300>
2. Повідомлення Європейської комісії для Європейського парламенту, Ради економічного і соціального комітету та Комітету регіонів. Європейська комісія, Брюссель, 19.05.2010 URL: eump.org/system/Cифровий%20порядок%20денний%20для%20Європи.pdf
3. Цифрова адженда України – 2020. Концептуальні засади. Першочергові сфери, ініціативи, проекти цифровізації України до 2020 року. URL: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
4. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond. [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrialrevolution-what-it-meansand-how-to-respond/>.
5. Череп О.Г., Стремидло О.Ю. Роль бюджету та процесу бюджетування в управлінні підприємством. *Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму*. 2011. №1(4). С. 445-451.
6. Тивончук, С.О. та Тивончук, Я.О. Організаційно-економічний механізм активізації інноваційного розвитку агропродовольчого комплексу України в ринкових умовах (концептуальні та методичні положення). *Економіка АПК*. 2013. № 7. С. 98–105.
7. Череп О. Г. Процес розвитку стратегії формування економічного механізму інноваційної діяльності підприємств машинобудування. In: *Problems and perspectives in European education development: Proceedings of the International scientific and practical conference*. Prague, Czech Republic, 20-27 of November 2016. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement, 2016.

REFERENCES

1. Podol'chak, N., Bilyk, O., Levyts'ka ,Ya. (2019). Suchasnyy stan tsyfrovizatsiyi v Ukrayini [The current state of digitalization in Ukraine]. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua>.
2. European Commission (2010). Povidomlennia Yevropeiskoi komisii dlia Yevropeiskoho parlamentu, Rady ekonomichnoho i sotsialnoho komitetu ta Komitetu rehioniv [Communication from the European Commission to the European Parliament, the Council of the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions]. Retrieved from eump.org/system/Tsyfrovyj%20poriadok%20dennyj%20dlia%20Yevropy.pdf.
3. Tsyfrova adzhenda Ukrainy – 2020. Kontseptualni zasady. Pershocherhovi sfery, initsiatyvy, proekty tsyfrovizatsii Ukrainy do 2020 roku. [Digital Agenda of Ukraine - 2020. Conceptual Background. Priority areas, initiatives, projects for digitization of Ukraine until 2020]. Retrieved from <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>.
4. Schwab, K. (2016). The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond, Retrieved from <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrialrevolution-what-it-meansand-how-to-respond/> .
5. Cherep, O., Stremydlo, O. (2011). Rol' byudzhetu ta protsesu byudzhetuvannya v upravlinni pidpryyemstvom [The role of budget and budgeting process in enterprise management]. *Byuletyn' Mizhnarodnoho Nobelivs'koho ekonomichnoho forumu*,(1(4)), 445-451.
6. Tyvonchuk, S., Tyvonchuk, Ya. (2013). Orhanizatsiyno-ekonomichnyy mekhanizm aktyvizatsiyi innovatsiynoho rozvytku ahroprodovol'choho kompleksu Ukrayiny v rynkovykh umovakh (kontseptual'ni ta metodychni polozhennya) [Organizational and economic mechanism of

activation of innovative development of the agro-food complex of Ukraine in market conditions (conceptual and methodological provisions)]. *Ekonomika APK*. (7), 98–105.

7. Cherep, O. (2016). Protses rozvytku stratehiyi formuvannya ekonomichnoho mekhanizmu innovatsiynoyi diyal'nosti pidpnyemstv mashynobuduvannya [The process of development of the strategy of forming the economic mechanism of innovation activity of machine-building enterprises]. *Problems and perspectives in European education development: Proceedings of the International scientific and practical conference*. Prague, Czech Republic, 20-27 of November 2016. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement.

ЗЕЛИСКО ИННА МИХАЙЛОВНА, ЗАЗИМКО ДМИТРИЙ СЕРГЕЕВИЧ. ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ РАЗВИТИЯ ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ. В статье представлены современные тренды экономического развития Украины. Выявлены особенности формирования организационно-экономического механизма развития телекоммуникационных компаний. Обоснованы основные принципы формирования организационно-экономического механизма развития телекоммуникационных компаний в эпоху цифровой экономики.

Ключевые слова: телекоммуникационные предприятия, цифровая экономика, организационно-экономический механизм, информационно-коммуникационные технологии, научно-технический прогресс, цифровая экономика, конкурентоспособность.

ZELISKO INNA, ZAZIMKO DMITRO. FORMATION OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF TELECOMMUNICATION ENTERPRISES DEVELOPMENT. The article presents modern trends in the economic development of Ukraine. The features of the formation of the organizational and economic mechanism for the development of telecommunications companies are revealed. The basic principles of the formation of the organizational and economic mechanism for the development of telecommunications companies in the era of the digital economy have been substantiated.

Key words: telecommunication enterprises, digital economy, organizational and economic mechanism, information and communication technologies, scientific and technological progress, digital economy, competitiveness.